KVINNOFRONTEN
e-post: kvinnofronten@sverige.nu
Org. nr: 802411-0119
Plusgiro: 5 56 23 - 3
www.kvinnofronten.nu

Till
Justitiedepartementet
Regeringskansliet
103 33 Stockholm

YTTRANDE

över SOU 2025:33 – Skärpta och tydligare krav på vandel för uppehållstillstånd. Diarienummer Ju2025/00812

Kvinnofronten *avstyrker* utredningens förslag i sin helhet.

Begreppet ”bristande vandel” är inte förenligt med en demokratisk grundsyn om alla människors lika värde. Det är ett oklart begrepp som bäddar för subjektiva tolkningar, vilket leder till godtycklighet. Begreppet är därmed inte rättssäkert.

SLÅR MOT BROTTSOFFER

Redan idag har vi kunnat se hur polisen med hänvisning till ”bristande vandel” exempelvis har gripit kvinnor som utnyttjats i prostitution och människohandel, och satt dem i Migrationsverkets förvar i väntan på utvisning. Med hjälp av begreppet ”vandel” har våldsutsattheten vänts mot offren. Även Migrationsverket har vid vandelsprövning använt begreppet mot kvinnor som utnyttjats i prostitution. Vandelsbegreppet har med andra ord används mot brottsoffren. Att på ett sådant sätt straffa brottsoffer är inte förenligt med mänskliga rättigheter.

Sverige har redan tidigare fått kritik från *Europarådets konvention om åtgärder mot människohandel* (GRETA), som uttryckt oro över Sveriges brister i behandlingen av offren för människohandel.[1] Denna utrednings oklara användning av begreppet prostitution i förhållande till ”vandel” – det vill säga utan att göra åtskillnad mellan brottsling eller brottsoffer – förstärker oron för att begreppet kommer att användas än mer mot dessa brottsoffer.

INGET KVINNO- ELLER BARNRÄTTSPERSPEKTIV

Trots att utredningens förslag riskerar att innebära stora inskränkningar i kvinnors och barns rättigheter saknar utredningen som helhet såväl kvinno- som barnrättsperspektiv, förslagets konsekvenser för kvinnor och barn har inte utretts.

Utredningens skrivningar under rubriken *Konsekvenser för barn* (13.5) består av formuleringar som exempelvis: *”För vissa barn kan det vara något positivt att få återvända till hemlandet, andra kanske hellre skulle ha velat stanna i Sverige. Detsamma gäller för ett barn som tillsammans med sina föräldrar avvisas vid gränsen till Sverige.”* Detta är ingen konsekvensbeskrivning utifrån utredningens förslag, det är enbart meningslös spekulation.

Utredningens förslag är därmed inte förenliga med Barnkonventionen.

STRAFF FÖR ICKE-BROTTSLIGA HANDLINGAR

Förslaget att handlingar som *inte är brottsliga* ska kunna leda till avvisning, utvisning eller återkallat uppehållstillstånd är inte förenligt med ett demokratiskt

samhälle. Utredningen föreslår dessutom att även *yttranden* ska kunna anses utgöra exempel på ”bristande vandel”. Förslaget innebär därmed ett hot mot yttrandefriheten.

FÖRUTSÄGBARHET SAKNAS

Utredningen skriver att den närmare innebörden av begreppet vandel ska avgöras av rättstillämpningen samt att lagen ska vara ”flexibel”. Men om lagen inte definierar det straffbara området får människor ingen möjlighet att förstå eller veta vad som gäller. Denna otydlighet i lagens förutsägbarhet skulle dessutom få till följd att även den som har uppehållstillstånd kan känna sig tvungen att avstå från att yttra sig, för att inte riskera att uppehållstillståndet ska återkallas. Det skulle skapa ett ojämlikt samhälle, uppdelat i ”vi och dom”, där yttrandefriheten blir villkorad för delar av befolkningen.

Även begreppet *”svenska värderingar”* och formuleringar om *”beteenden, handlingar eller misskötsamhet som samhället i övrigt motverkar”* är oklara, subjektiva och öppna för tolkning, och hör därför inte hemma i lagstiftning.

ODEMOKRATISKT FÖRSLAG

Ett samhälle bör stärka och skydda allas rätt att yttra sig, kritisera samhället, protestera, demonstrera och på andra sätt använda sig av våra demokratiska fri- och rättigheter. Så stärks och växer ett demokratiskt samhälle.

En lagändring i enlighet med utredningens förslag däremot, skulle istället leda till ökad rättsosäkerhet, försvagade mänskliga rättigheter och ett mer odemokratiskt samhälle.

Stockholm den 26 juni 2025

Kvinnofronten

Noter:

1. G R E T A, Group of Experts on Action against Trafficking in Human Beings: EVALUATION REPORT SWEDEN, Third evaluation round, Access to justice and effective remedies for victims of trafficking in human beings, 19 oktober 2023.